

önce burayı fethetmiş olduğu, ancak Askalân halkının Rumlar'ın (Bizanslılar) kendilerine yardım etmeleri üzerine yapılan antlaşmayı bozmuş oldukları ve Muâviye'nin burayı Hz. Ömer'in vefat ettiği 644 yılında yeniden fethettiği bildirilmektedir. Hz. Ömer ve Hz. Osman Askalân'ı bazı kimselere iktâ* etmişlerdi. Rumlar Abdullah b. Zübeyr zamanında Askalân'ı yıktılar ve halkını da oradan çıkardılar. Abdülmelik b. Mervân halife olunca şehri yeniden inşa ve tahkim etti; ayrıca buraya birçok insan yerleştirerek onlara toprak iktâ etti. Abbâsî Halifesi Mehdî'nin 772'de burada bir cami ve minare yaptırdığı, kazılarda bulunan kitâbelerden anlaşılmaktadır.

Askalân Suriye ile Mısır arasında bir geçit vazifesi gören oldukça büyük ve önemli bir ticaret merkezi idi. Mısır'a denizden veya Gazze sahil yolundan kolayca ulaşılması sebebiyle bu ülkeyle olan ticarî ilişkileri daha fazla geliştirmişti.

Askalân Fâtımîler'in hâkimiyetine geçince ayrı bir önem kazandı ve burada bir darphane ile bir tersane kuruldu. Suriye ve Filistin'in diğer sahil şehirlerinin Selçuklular'ın eline geçmesine rağmen Askalân Fâtımîler'e bağlı kaldı. Haçlı ordusu 1099 yılında Kudüs'ü işgal edince Fâtımî kuvvetleri Askalân'a çekildi. O sırada bu şehrin de Haçlılar'ın eline düşeceği zannedilmişti; ancak Haçlı ordusu içindeki ihtilâflar şehrin müslümanlar elinde kalmasını sağladı. Askalân bir buçuk asır zarfında, Haçlılar'la Mısırlı müslümanlar arasında bir sınır şehri ve Haçlılar'a karşı düzenlenen akınların askerî merkezi oldu. 1153 yılında Kudüs Kralı III. Baudouin, yedi aylık bir kuşatmadan sonra karadan ve denizden yaptığı hücumlarla Askalân'ı ele geçirdi. Selâhaddin-i Eyyûbî, 1187'de Hittin Savaşı'ndan sonra diğer Filistin kaleleri gibi Askalân'ı da geri aldı. Ancak 1191 yılında Arsûf Savaşı'ndaki mağlûbiyeti üzerine, İngiltere Kralı Richard'ın eline geçmemesi için Askalân'ın tahrip edilmesini emretti. Müslüman halk Suriye ve Mısır'a, yahudilerle hristiyanlar da Kudüs'e gittiler. Askalân 1247'de yeniden müslümanların eline geçti. Daha sonra Memlük Sultanı I. Baybars, 1270 yılında Haçlılar'ın işgali ihtimaline karşı şehrin bina ve surlarını tamamen yıktırdı ve bir daha iskân edilemeyen şehir zamanımıza kadar bir harabe halinde kaldı. Bugün yahudilerin işgali altında bulunan bu bölgede Tel Askelon adıyla yeni bir yerleşim merkezi kurulmuştur.

Askalân eski ve orta çağlarda çınar ve ceviz ağaçları, zeytinlikleri, kınası ve adını buradan alan bir nevi sarımsağıyla (ascalonia cepa) meşhurdur. Belh'te de Askalân adlı bir köy vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, III, 225; Belâzûrî, *Fütûh* (Müneccid), s. 169, 171; Taberî, *Târîh* (de Goeje), I, 2798; Bekrî, *Mu'cem*, III, 943; Yakût, *Mu'cemü'l-büldân*, IV, 122; a.mlf., *el-Müşterik*, s. 308-309; Ali Sevim, *Suriye Selçukluları*, Ankara 1965, s. 50-52; W. Heyd, *Yakın-Doğu Ticaret Tarihi* (trc. Enver Ziya Karal), Ankara 1975, I, 146, 155-156, 161, 164, 190-191, 343, 446; Ramazan Şeşen, *Salâhaddin Devrinde Eyyûbîler Devleti*, İstanbul 1983, bk. İndeks; Coşkun Alptekin, *Dimaşk Atabegliği*, İstanbul 1985, s. 28-30, 52, 59, 94, 141, 149, 158, 159; R. Hartmann, "Askalân", *IA*, I, 676; a.mlf. — [B. Lewis], "Askalân", *EI*² (Fr.), I, 732-733.

MUSTAFA FAYDA

ASKALÂNÎ, İbn Hacer

(bk. İBN HACER el-ASKALÂNÎ).

ASKALÂNÎ, İzzeddin

(عزالدين السقلانى)

Ebü'l-Berekât İzzüddîn Ahmed b. İbrâhîm b. Nasrillâh el-Kinânî el-Misrî el-Askalânî (ö. 876/1471)

Hanbelî fakihî ve tarihçi.

Askalân asıllı olup 26 Zilkade 800'de (10 Ağustos 1398) Kahire'de doğdu ve tahsilini orada yaptı. İbnü'l-Cezerî, Zeynüddin el-İrâkî, Ebû Bekir el-Merâgî, Âişe bint Abdülhâdî'den icâzet alan Askalânî, aralarında Makrîzî, Aynî, İbn Hacer el-Askalânî, İzzeddin b. Cemâa gibi âlimlerin de bulunduğu birçok hocadan ders okudu. Daha on yedi (veya yirmi) yaşlarında iken kadî nâibi tayin edilen Askalânî, Hanbelî mezhebinin önde gelen âlimleri arasında yer aldı. Mısır Hanbelî kâdikudâtlığına getirildi. Kahire'nin birçok medrese ve camiinde dersler verdi. Kalkaşendî, Sehâvî, Süyûtî ve daha pek çok talebe kendisinden istifade etti. Kâdirî tarikatına da intisap eden Askalânî, gerek devlet erkânının gerekse halkın güven ve saygı duyduğu bir âlim olup mescid, medrese, sebîl vb. hayır müesseseleri de kurmuştur. 11 Cemâziyelevvel 876 (26 Ekim 1471) tarihinde Kahire'de vefat etti.

Hemen her konuda mensur ve manzum eserler veren Askalânî'nin *ed-Di'âme li-ma'rifeti aḥkâmî sünneti'l-imâ-*

me adlı eseri basılmıştır (Dimaşk 1342). Yazma nüshaları mevcut olan diğer başlıca eserleri de şunlardır: *Muḥtaşarü'l-Muḥarrer* (fıkıh), *Nazmü Uşûli İbnî'l-Hâcib*, *Tabakâtü'l-Hanâbile*, *Şifâ'ü'l-kulûb fî menâkıbı Benî Eyyûb*, *Zikru kuḍâtî'd-diyâri'l-Mısriyye* (hicrî 566-860 yılları arasında kadılık yapan kişilere dair), *Şerḥu Elfiyyeti İbn Mâlik*, *Şafvetü'l-hulâşa* (nahiv), *Tenbihü'l-aḥyâr 'alâ mâ kile fî'l-menâm mine'l-eş'âr*, *Manzûme fî'l-mesâḥa*, *Manzûme fî'l-cebr ve'l-mukâbele*.

BİBLİYOGRAFYA :

Sehâvî, *ed-Ḍav'ü'l-lâmî*⁶, I, 205-207; Süyûtî, *Hüsnü'l-muḥâdara*, I, 484; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, VII, 321; Brockelmann, *GAL*, II, 70; *Suppl.*, II, 57; Ziriklî, *el-A'ḫlâm*, I, 85; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mu'ellifîn*, I, 144; *el-Kâmûsü'l-İslâmî*, V, 384; *Mu.Fs.*, I, 90-91.

VECDİ AKYÜZ

ASKER

(bk. ORDU).

ASKERÎ

(عسكرى)

Osmanlılar'da reâyâdan ayrı olarak elinde padişah berâtı bulunan, vergi ve yargılamada özel statüye sahip zümre.

Osmanlı Devleti'nde çeşitli özellikleri ve sahip oldukları imkânlar bakımından halk genel olarak iki zümreye ayrılırdı. Biri hükümdarın otoritesini temsil eden idareci, asker ve ulemâdan oluşan askerî sınıf, diğeri ise bunun dışında kalan reâyâ idi. Askerîler de ehl-i örf ve ehl-i şer' olmak üzere başlıca iki kısma ayrılırdı. Askerîlerin vergiden muaf olmaları, terekelerinin askerî kassâmlar tarafından taksimi, kazasker divanında yargılanma gibi bazı imtiyazlara sahip bulunmaları onların itibarını arttırmıştı. Ancak "askerî" sınıf kavramının belirsizliği sebebiyle zaman zaman çıkarılan fermanlarla bu kavrama açıklık getirme gereği hissedilmişti. Bu fermanlarda: 1. Fiilen askerlik hizmetinde bulunan yeniçeri, sipahi ve bunların çeşitli sınıfları (topçu, tüfenkçi, garib, azeb), çocukları, eşleri, emeklileri, kulları, câriyeleri; 2. Geri ve yardımcı hizmete alınan yaya ve müsellemlerle bunların gördükleri hizmetlerin benzerini yerine getiren yörükler ve tatarlar; 3. Askerlikle münasebeti olmayan, ancak kamu hizmeti gören görevliler, memurlar, kâtipler, mültezim-